

अकारणः कारणं अनुष्ठानप्रयोजकं फलंतद्धीनः सूक्ष्मः अभयदानात्मकः भूतं ब्रह्म भव्यं स्वर्गादि उभयार्थमेव धर्माणं शमादीनां यज्ञादीनां च प्रवचनमभ्ययनं वेदेकतं अतः स्थूलधर्माद्यज्ञादेरन्यः सूक्ष्मधर्मोस्तीति भावः ॥ ३५ ॥ कुतः सूक्ष्मधर्मो दुर्ज्ञेयः यतो बहुनिद्रवः सप्तदशप्राजापत्यान्पशूनां लभते सप्तदशः प्रजापतिः प्रजापतेराप्याइत्यादि विधयः श्रेयः साधनत्वेन हि सामुपदिशंतोऽहिंसा शास्त्रमुपमृदंतीत्यर्थः तर्हितदप्रमाणमेवेत्याशंक्याह उपलभ्येति उक्षाणं वा वेहतं वा क्षदंते महोक्षं वा महाजं वा श्रोत्रियायोपकल्पयेदिति श्रुतिस्मृतिविहितो मधुपर्कगवालं भएक आचारः मागामनागामदिति वधिष्ठेति मंत्रलिगावगतो गवोत्सर्गविधिस्तद्विरुद्धोऽन्य आचारः तत्राऽनागामिति विशेषणात् क्रत्वर्थं हिंसा विधेरहिंसा विधिर्ज्यायानिति गम्यते अनागस्तस्य प्राजापत्यपशुष्वपितुल्यत्वादित्यास्तां तावत् ॥ ३६ ॥ यदुक्तमलक्तपद्मकादीन्यपण्या

अकारणो हि नैवास्ति धर्मः सूक्ष्मो हि जाजले ॥ भूतभव्यार्थमेवेह धर्मप्रवचनं कृतं ॥ ३५ ॥ सूक्ष्मत्वान्न स विज्ञातुं शक्यते बहुनिद्रवः ॥ उपलभ्यांतरा चान्यानाचारा नवबुध्यते ॥ ३६ ॥ ये च न्द्रिदंति वृषणान्ये च भिदंति नस्तकान् ॥ वहंति महतो भारान् वध्नंति दमयं विच ॥ ३७ ॥ हत्वा सत्वानि खादंति तान् कथं न विगर्हसे ॥ मानुषा मानुषानेव दासभावेन भुंजते ॥ ३८ ॥ वधबंधनिरोधेन कारयंति दिवानिशं ॥ आत्मनश्चापि जानाति यदुःखं वधबंधने ॥ ३९ ॥ पंचेंद्रियेषु भूतेषु सर्ववसतिदैवतं ॥ आदित्यश्चंद्रमावायुर्ब्रह्मा प्राणः क्रतुर्यमः ॥ ४० ॥ तानि जीवानि विक्रीय कान्तेषु विचारणा ॥ अजोऽग्निर्वरुणो मेषः सूर्योऽश्वः पृथिवी विराट् ॥ ४१ ॥ धेनुर्वत्सश्च सोमो वै विक्रीयैतन्नसिध्यति ॥ कातैलेकाघृते ब्रह्मन् मधुन्यप्यौषधेषु वा ॥ ४२ ॥ अदंशमशके देशे सुखसंवर्धितान् पशून् ॥ तांश्च मातुः प्रियान् जानन्नाक्रम्य बद्धुधानराः ॥ ४३ ॥ बहुदंशाकुलान् देशान्नयंति बहुकर्दमान् ॥ वाहसं पीडिता धुर्याः सीदंत्यविधिना परे ॥ ४४ ॥ नमन्ये भ्रूणहत्यापि विशिष्टा तेन कर्मणा ॥ कृषिं सा ध्वितिमन्यंते सा च वृत्तिः सुदारुणा ॥ ४५ ॥ भूमिं भूमिशयांश्चैव हंतिकाष्ठमयो मुखं ॥ तथैवानुहोयुक्तान्समवेक्षस्व जाजले ॥ ४६ ॥ अग्न्या इति गवां नाम कए ताहंतुमर्हति ॥ महच्चकारा कुशलं वृषंगां वाऽलभेत्तु यः ॥ ४७ ॥ ऋषयो यतयोत्येतन्न दुषेप्रत्यवेदयन् ॥ गां मातरं चाप्यवधीर्दृषभं च प्रजापतिं ॥ ४८ ॥

निविक्रीणासीति तत्राह ये चेति नस्तकान् नासागर्भान् वहंति वाहयंति ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ अविधिना क्रत्वर्थं हिंसा दोषावहा किमु ताऽक्रत्वर्थेत्यर्थः ॥ ४४ ॥ एतदेवाह नमन्ये इति ॥ ४५ ॥ भूमिशयान्सर्पादीन् अयोमुखं काष्ठं लांगलं ॥ ४६ ॥ अप्यायध्वमग्न्या देवभागमिति श्रुतिप्रसिद्धमग्न्या इति गवां नाम नहंतुं शक्या अग्न्या इति योगात् गवामवध्यत्वं श्रौतमित्यर्थः च कारकृतवान् आलभेत् हिंस्यात् पृषधो गां लभन्निवेति पाठे गां गोजातीयां पृषधो बाणः लभन् पृथग्विव व्याघ्रभ्रांत्या निष्ठो बाणो गविपतितो न तु गविविष्ट इत्यर्थः ॥ ४७ ॥ ४८ ॥